Radosława Górska

Odpowiednie dać rzeczy słowo

Poradnik językowy dla szkół ponadpodstawowych

Darmowy fragment

Dane kontaktowe:

E-mail: Superkorki@superkorki.com

Telefon: 797592106

Etapy pracy analityczno-interpretacyjnej na maturze

Uważna lektura tematu

Skup się na problemie, który masz omówić. Spróbuj ustalić sobie jego dwa – trzy różne aspekty. Ustal swoje stanowisko wobec problemu. To właśnie uzasadnienie tego, co myślisz jest istotą egzaminu z języka polskiego. Poszukaj takich lektur (tylko dobrze sobie znanych), w których znajdziesz materiał egzemplifikacyjny.

Pamiętaj, że w wypracowaniu na **poziomie podstawowym** traktujesz literaturę jako **zapis ludzkich doświadczeń** i rozpatrujesz **problem egzystencjalny**, związany z życiem człowieka. Patrzysz więc na utwór z punktu widzenia doświadczeń bohaterów, ich motywacji i postępowania, scen, wątków. Wystrzegaj się jednak streszczania. Szukaj takich sytuacji, które dobrze będą oddawały Twoje zdanie na temat omawianego problemu i pisz tylko o nich. Twoim zadaniem jest między innymi pokazać, że znasz utwór, ale egzaminator ocenia **funkcjonalność i wnikliwość analizy**, a **streszczenia nie może uznać za funkcjonalne.** Wówczas za sprawozdanie z treści przywołanego utwory nie może przyznać punktów.

Na **poziomie rozszerzonym** patrzysz na literaturę z innego punktu widzenia. Tutaj stanowi ona **przedmiot Twoich zainteresowań**. Masz zanalizować system znaków, kodów kulturowych, elementów teorii literatury oraz sposobów kreacji świata przedstawionego w utworze. Wymagana jest także refleksja nad funkcją tych elementów w utworach literackich. Dlatego trzeba przywołać takie **elementy struktury dzieł**, jak np. kreacja świata przedstawionego, motywy, tematy, toposy, aluzje obecne w dziełach literackich oraz **omówić problematykę utworów**, w tym np.: ich związek z tradycją literacką, programami epoki, grupy literackiej itp., które istotnie wspierają tok Twojego rozumowania albo dobrze ilustrują to, o czym piszesz.

Analiza elementów świata przedstawionego

Określ bohaterów, temat, motyw przewodni, rodzaj narracji, motywacje postaci; zwróć uwagę na rolę środków stylistycznych; poszukaj scen, wątków, motywów, które są Ci potrzebne do omówienia problemu, o jakim będziesz pisać. Na poziomie rozszerzonym zbadaj, jak wykreowany jest świat przedstawiony, przemyśl, dlaczego właśnie tak, a nie inaczej. Przywołaj problematykę utworu i jego przesłanie. Wnikliwe analizuj każdy z wybranych elementów dzieła, jeśli jest Ci on potrzebny do rozstrzygnięcia problemu podanego w temacie.

Samodzielna interpretacja

Przemyśl, jakie pytania stawia tekst, jakie wartości akcentuje, do czego nawiązuje w

kontekście literackim, historycznym, kulturowym, tradycji literackiej itp. Staraj się jak najdokładniej **wyjaśnić, jak rozumiesz poszczególne elementy, jak potwierdzają one Twoje stanowisko.**

Przywoływanie kontekstów

Popieraj stanowisko odwołaniami do swojej wiedzy. Możesz wykorzystać inne utwory literackie albo inne teksty kultury, które również dobrze ilustrują omawiany przez Ciebie problem lub aspekt problemu. Możesz sięgnąć do swojej wiedzy o czasach, w których toczy się akcja utworu, do wiadomości historycznoliterackich i osadzić utwór w epoce, prądzie literackim, szerszej problematyce podejmowanej przez dane pokolenie literackie. Możesz też wykorzystać swoją wiedzę o środkach literackich i ich funkcjach w utworze. **Kontekstu nie trzeba dokładnie omawiać. Ma natomiast być funkcjonalny, czyli pomóc Ci bronić stanowiska albo dobrze ilustrować to, o czym piszesz.** Unikaj jednak ogólników – nie są funkcjonalne.

Podsumowanie

Syntetyzuj obserwacje i wyciągaj uniwersalne wnioski, związane z analizowanym problemem, szerszą refleksją egzystencjalną lub przesłaniem utworu.

Słownictwo i frazeologia przydatne przy analizie i interpretacji

Funkcja w wypowiedzi	Przykładowe frazy
Budowanie własnego stanowiska/ podkreślanie swojego zdania	• *Z mojego punktu widzenia…* • *W mojej ocenie…* • *Przyjmuję stanowisko, że…* • *Sądzę, że…* • *Wierzę, że…* • *W moim przekonaniu…* • *Moim zdaniem scena ta symbolizuje…* • *W mojej opinii bohater reprezentuje…* • *Sądzę, że intencją autora było…* • *Według mnie opis ma na celu…* • *Uważam, że tekst można odczytywać jako…* • *Można interpretować tę sytuację w następujący sposób…*

Formułowanie argumentów	• *Przede wszystkim warto zauważyć, że…* • *Kolejną istotną kwestią jest…* • *Kolejnym aspektem/punktem widzenia na problem/wymiarem problemu/zagadnieniem jest…*
Analizowanie przykładów	• *Moje rozważania dobrze ilustruje przykład…* • *Warto odwołać się do sytuacji, w której…* • *Obrazowym potwierdzeniem tej tezy jest przypadek…* • *Za przykład niech posłuży…* • *Sytuację tę doskonale obrazuje…* • *Znakomitym potwierdzeniem omawianego zjawiska jest…* • *Przekonujący dowód znajdujemy w…* • *Ilustracją tej kwestii może być…* • *Dla wyjaśnienia omawianego problemu warto przywołać…* • *Zgodnie z ustaleniami badaczy/autora cytatu…* • *Na potwierdzenie przytoczę fragment z…* • *Interpretując ten problem przez pryzmat…*
Interpretacja	• *Przykład ten pokazuje, że…* • *Sytuacja ta dowodzi, iż…* • *Ten przypadek jednoznacznie wskazuje na…* • *Opisana sytuacja ilustruje problem…* • *Powodem takiego postępowania jest…* • *Bohater kieruje się…* • *Motywacją do działania była…* • *Postać podjęła tę decyzję, ponieważ…* • *Na wybór bohatera wpłynęły…* • *Działanie wynikało z…*

	• *Poruszony w utworze problem dotyczy…* • *Utwór podejmuje kwestie…* • *Problematyka tekstu obejmuje…* • *Autor skupia się na zagadnieniu…* • *Rozważany temat związany jest z…* • *Tematem przewodnim jest…* • *Autor pragnie zwrócić uwagę na…* • *Z przesłania tekstu wynika, że…* • *Głównym celem utworu jest ukazanie…* • *Przesłanie dzieła sprowadza się do…* • *Istotą przekazu jest…* • *Tekst niesie ze sobą refleksję o…*
Wprowadzanie kontekstu	• *Na tle epoki…, W kontekście historycznym…* • *Z perspektywy wydarzeń tamtej epoki warto wspomnieć, że…* • *Ewidentnie przedstawiana treść nawiązuje do charakteru epoki…* • *Podobną postawę odnajdujemy również w…* • *W świetle okoliczności historycznych…* • *Analizując to zagadnienie, nie można pominąć faktu, że…* • *W kontekście biografii autora…* • *Przykład z historii/literatury potwierdza, że…* • *Odwołując się do realiów społecznych…* • *Na tle wydarzeń historycznych…* • *Odniesienie do myśli filozoficznej pozwala lepiej zrozumieć, że…* • *Tło społeczne/kulturowe ma w tym przypadku kluczowe znaczenie…* • *Związek z innymi dziełami literackimi można dostrzec w…*

Wyciąganie wniosków	• *Podsumowując, wnioskuję, że...,* • *Wnioskiem płynącym z analizy jest...* • *Podsumowując, można stwierdzić, że...* • *Z przedstawionych argumentów wynika, iż...* • *Wszystko to prowadzi do wniosku, że...* • *Na podstawie powyższych rozważań można wywnioskować, że...* • *Z rozważań jasno wynika, iż...* • *Reasumując, należy podkreślić...* • *Jak można zauważyć, omawiane zagadnienie...* • *W świetle przytoczonych argumentów można przyjąć, że...* • *Zaprezentowane dowody pozwalają mi sądzić, że...* • *Z przeanalizowanych faktów jasno wynika, że...* • *Ostatecznie można dojść do przekonania, że.*
Uogólnianie	• *Esencja tych rozważań zawiera się w...* • *To właśnie stanowi o sednie sprawy...* • *W efekcie dochodzimy do wniosku, że...* • *Zakończmy stwierdzeniem, iż...*

Dodatkowo warto korzystać z wyrażeń takich jak:

odgrywać pierwszoplanową rolę, budować napięcie, przenikać do świadomości odbiorcy, pozostawiać czytelnika w zawieszeniu, przełamywać schematy, które czynią wypowiedź barwniejszą i precyzyjną.

Wnikliwa analiza i interpretacja to sztuka łączenia precyzyjnego języka z własną wrażliwością i odwagą myślenia. Korzystaj z bogactwa słów i fraz, by Twoje wypowiedzi były nie tylko poprawne, ale też ciekawe i przekonujące. Klucz do dobrej analizy i interpretacji to połączenie świadomego użycia słowa z własną wrażliwością i umiejętnością myślenia – pisz odważnie, ale precyzyjnie, stosując bogaty, funkcjonalny język pozwalający jasno wyrazić wnioski.

Przykład pracy maturalnej

Pora przyjrzeć się przykładom analiz dokonanych przez abiturientów. Oto bardzo dobrze napisana praca:

Człowiek jest istotą pełną sprzeczności, których istnienie staje się możliwe dzięki ludzkim zdolnościom do refleksji oraz złożoności ludzkiego charakteru. Rozumiana przeze mnie jako koegzystowanie w sobie różnych odległych idei bądź dysonans między światem wewnętrznym postaci a podejmowanymi przez nią decyzjami sprzeczność to częsty motyw literacki.

W działaniach oraz rozważaniach bohatera można odnaleźć cechy charakterystyczne dla dwóch odmiennych epok w literaturze. Taką postacią jest Stanisław Wokulski z „Lalki" Bolesława Prusa. W kreacji protagonisty powieści jej autor wykorzystuje synkretyzm założeń romantyzmu oraz pozytywizmu. Aby zrozumieć istotę charakteru Stanisława, należy zdefiniować, co uznajemy za znamienne dla wspomnianych wcześniej epok literackich.

Romantyzm to przede wszystkim apoteoza uczuć, miłości. To uwydatnienie roli emocji w życiu człowieka i jego zdolności do autokreacji, która nierzadko determinuje losy bohatera.

Z kolei pozytywizm jawi się jako pochwała nauki, postępu, działania utylitarne. W Wokulskim odnajdujemy syntezę obu poglądów. Jest on człowiekiem przedsiębiorczym, dorabia się fortuny dzięki handlowi na wojnie. Jednak inwestycja w sklep przejęty po żonie Małgorzacie Minclowej, to jedynie pretekst dla prawdziwych, romantycznych intencji Stanisława.

Niefortunnie zakochuje się on w Izabeli Łęckiej, arystokratce. By zdobyć jej serce protagonista postanawia zastosować metody pozytywistyczne, a więc finansowe. Wokulski wykupuje pamiątki rodzinne Łęckiej, a nawet za pośrednictwem Szlangbauma kamienicę rodziny Łęckich. Wierzy w moc sprawczą czynów. Pomimo chwytania się różnych sposobów na rozkochanie w sobie Izabeli, kieruje nim przede wszystkim ogromna miłość do arystokratki. Wyjeżdżając do Paryża, Stanisław reflektuje się, jak irracjonalnie postępuje.

Rzuca wówczas tomem wierszy Adama Mickiewicza, co symbolizuje zakorzeniony w sercu protagonisty romantyczny rodzaj miłości. Scenę tę można także odczytać jako ciekawą aluzję literacką do „Dziadów" cz. IV, w której to Gustaw uskarżał się na destrukcyjny wpływ na jego życie „ksiąg zbójeckich", a więc utworów romantycznych. Podobnie Wokulski oskarża wieszcza, że jego utwory idealizowały kobietę i odcisnęły piętno na jego życiu.

Zasadniczo przecież każda jego pozytywistyczna działalność (chociażby plany założenia spółki do handlu ze wschodem, kwestowanie, nauka języka angielskiego,

finansowe wsparcie Marianny) była bezpośrednio bądź pośrednio determinowana przez romantyczną cząstkę natury Wokulskiego. Pomimo swojego scjentyzmu oraz pozornej racjonalności, zachowuje się nielogicznie w obliczu uczucia do Izabeli – z powodu flirtu Łęckiej ze Starskim usiłuje odebrać sobie życie. Kazus ten obrazuje, jak w człowieku mieszają się całkowicie odmienne idee. To właśnie sprawia, że człowiek staje się jednostką pełną sprzeczności.

Jednak niekonieczny jest synkretyzm epokowy, aby zostać bohaterem sprzecznym. Czasem wystarcza ludzka zdolność do refleksji, bagaż traumatycznych doświadczeń oraz bogaty świat wewnętrzny. Przykładem takiej postaci jest Rambert z „Dżumy" Camusa.

Raymond Rambert to dziennikarz poszukujący w Oranie materiału do artykułu. Choć nie czuje jakiejkolwiek więzi czy przywiązania do obcego miasta, to nagły wybuch epidemii dżumy wikła go w losy mieszkańców odizolowanego Oranu. Przez długi czas pozostaje obojętny i żyje jedynie tęsknotą za narzeczoną oraz wspomnieniem Paryża, niemniej podejmuje próby ucieczki z miasta. Mimo tak wyraźnych motywacji do powrotu, dziennikarz zaczyna swoją przemianę duchową wraz ze śmiercią kolejnych ludzi. Widok „szpitala" polowego, w którym pracuje doktor Rieux, wstrząsa nim. Ostatecznie podejmuje sprzeczną z charakterem decyzję – rezygnuje z planu opuszczenia miasta. Poświęca tym samym najważniejsze dla siebie wartości – ukochaną i rodzinne strony, na rzecz pomocy dziesiątkowanemu dżumą Oranowi. Rekrutuje się do ochotniczej grupy pomocy medycznej i przyjmuje filozofię egzystencjalizmu – zdaje sobie sprawę z tragicznego położenia człowieka w świecie, ale mimo wszystko usiłuje wykonywać prace utylitarne najlepiej jak potrafi. Rambert stanowi doskonały przykład kompleksowości ludzkiej psychiki pełnej sprzeczności. Wszystkie początkowe działania podyktowane były jego miłością do narzeczonej, a jednak w ostatecznej chwili dziennikarz dokonuje wewnętrznej rewaloryzacji wartości i rezygnuje z planu ucieczki.

Powyższe obserwacje potwierdzają, że niewątpliwie człowiek jawi się jako istota przepełniona sprzecznościami. Dzięki umiejętności autorefleksji oraz autonomiczności myślenia potrafi w sobie zawrzeć syntezę wielu odmiennych idei. W obliczu ludzkiego dramatu, niezwykła złożoność umysłu pozwala mu na podjęcie decyzji przeczących wcześniejszym przekonaniom. Mózg oraz „wewnętrzny świat" ludzki, to potężne narzędzia kształtujące ludzką tożsamość. Jednak to właśnie owe sprzeczności czynią nas wyjątkowymi i umożliwiają niezmiernie pogłębioną analizę rozmaitych problemów.

Szczegółowa analiza językowa wypracowania

Poniżej znajduje się szczegółowa analiza wypracowania dotyczącego sprzeczności w naturze człowieka, opracowana pod kątem słownictwa oraz konstrukcji stylistycznych typowych dla kolejnych etapów maturalnej analizy i interpretacji utworu literackiego.

Wyodrębniono oraz omówiono słownictwo i formuły charakterystyczne dla: budowania stanowiska, formułowania argumentów (jako myśli uogólnionych), ilustrowania argumentów przykładami, analizy i interpretacji, wprowadzania kontekstu, a także wyciągania wniosków oraz uogólniania myśli. W pracy przytoczono cytaty i odwołania do treści wypracowania.

1. Budowanie stanowiska (tezy)

Wypracowanie zawiera wyraźnie i logicznie sformułowaną tezę:

- *Człowiek jest istotą pełną sprzeczności, których istnienie staje się możliwe dzięki ludzkim zdolnościom do refleksji oraz złożoności ludzkiego charakteru*.
- W zdaniu drugim następuje doprecyzowanie poprzez określenie czym jest sprzeczność jako motyw w literaturze.

Charakterystyczne słownictwo tezy:

- *istota pełna sprzeczności*
- *koegzystowanie w sobie różnych odległych idei*
- *dysonans między światem wewnętrznym… a decyzjami…*

2. Formułowanie argumentów (aspektów rozważanego problemu)

Argumenty mają postać ogólnych myśli, będących aspektami problemu: a) Sprzeczność wypływa z przeciwstawności wartości i postaw charakterystycznych dla różnych epok oraz nurtów światopoglądowych:

- *Synkretyzm założeń romantyzmu oraz pozytywizmu*
- *…należy zdefiniować, co uznajemy za znamienne dla wspomnianych wcześniej epok literackich*.

b) Wewnętrzne rozdwojenie może dotyczyć każdego człowieka — sprzeczność wynika z wrażliwości, doświadczeń, świata przeżyć:

- *Czasem wystarcza ludzka zdolność do refleksji, bagaż traumatycznych doświadczeń oraz bogaty świat wewnętrzny*.

c) Sprzeczność jest integralną, naturalną i wartościową cechą ludzkiej tożsamości:

- *…człowiek jawi się jako istota przepełniona sprzecznościami*.
- *Dzięki umiejętności autorefleksji oraz autonomiczności myślenia potrafi w sobie zawrzeć syntezę wielu odmiennych idei*.
- *…to właśnie owe sprzeczności czynią nas wyjątkowymi…*

Charakterystyczne wyrażenia argumentacyjne:

- *W kreacji protagonisty... autor wykorzystuje...*
- *Niefortunnie zakochuje się on...*
- *Widok 'szpitala' polowego wstrząsa nim...*
- *Ostatecznie podejmuje sprzeczną z charakterem decyzję...*

3. Przykłady literackie ilustrujące argumenty

Wypracowanie trafnie posługuje się przykładami do zilustrowania argumentów ogólnych:

Przykład 1:

- Stanisław Wokulski jako postać, w której łączą się właściwości romantyzmu (emocjonalność, irracjonalna miłość) i pozytywizmu (przedsiębiorczość, racjonalność).

Przykład 2:

- Raymond Rambert jako postać przechodząca przemianę wewnętrzną: poświęca własne szczęście dla wartości wspólnotowych.

Odpowiedni styl ilustrujący:

- *Wokulski wykupuje pamiątki rodzinne Łęckiej... Wierzy w moc sprawczą czynów.*
- *Mimo...motywacji...dziennikarz zaczyna przemianę duchową...*
- *Ostatecznie podejmuje decyzję sprzeczną z charakterem...*

4. Analizowanie przykładów i interpretacja

Słownictwo interpretacyjne:

- *Rzuca wówczas tomem wierszy Adama Mickiewicza, co symbolizuje...*
- *Scenę tę można także odczytać jako ciekawą aluzję literacką...*
- *...wszystkie początkowe działania podyktowane były miłością do narzeczonej...*
- *...dokonuje wewnętrznej rewaloryzacji wartości...*

Wyczerpująca analiza przejawów sprzeczności i interpretacja działań bohaterów potwierdza argument ogólny. Wskazane są mechanizmy, motywacje, skutki i ewolucja postaw literackich postaci.

5. Wprowadzanie kontekstu

Funkcjonalne wprowadzanie kontekstu historyczno-literackiego, filozoficznego i intertekstualnego:

- *Aby zrozumieć istotę charakteru Stanisława, należy zdefiniować...*

- *Romantyzm to przede wszystkim apoteoza uczuć... Z kolei pozytywizm jawi się jako pochwała nauki...*
- *Rzuca tomem wierszy Adama Mickiewicza...scenę tę można także odczytać jako ciekawą aluzję literacką do "Dziadów" cz. IV...*
- *Przyjmuje filozofię egzystencjalizmu – zdaje sobie sprawę z tragicznego położenia człowieka...*

6. Wyciąganie wniosków i uogólnianie

Puenty, uogólnienia, podsumowania:

- *Kazus ten obrazuje, jak w człowieku mieszają się całkowicie odmienne idee.*
- *Powyższe obserwacje potwierdzają, że niewątpliwie człowiek jawi się jako istota przepełniona sprzecznościami.*
- *To właśnie owe sprzeczności czynią nas wyjątkowymi i umożliwiają niezmiernie pogłębioną analizę rozmaitych problemów.*

Charakterystyczne wyrażenia:

- *powyższe obserwacje, w obliczu ludzkiego dramatu, istota problemu sprowadza się do..., w skrócie...*

Wypracowanie cechuje się precyzyjnym, bogatym słownictwem typowym dla analityczno-interpretacyjnych maturalnych wypowiedzi argumentacyjnych. Struktura pracy oraz styl dowodzą rozróżnienia na poziomie logicznym i językowym pomiędzy argumentem a przykładem, konsekwentnej interpretacji literackiej i umiejętnego zamykania wywodu.

A oto recenzja tej pracy zamieszczona przez CKE w sprawozdaniu z egzaminu.

Wypracowanie spełnia formalne warunki polecenia:

• nie zawiera błędu kardynalnego

• znajduje się w nim odwołanie do lektury obowiązkowej (Laka Bolesław Prusa, Dżuma Alberta Camusa)

• dotyczy problemu wskazanego w poleceniu

• ma formę argumentacyjną.

Kompetencje literackie i kulturowe

Wypowiedź stanowi wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu. Zdający w pełni funkcjonalnie wykorzystał znajomość przywołanych utworów literackich oraz kontekstów, nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do

przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej, budując bogatą argumentację, świadczącą o erudycji. Sformułowane stanowisko ma postać wyrazistej tezy zaprezentowanej we wstępie wypracowania – sprzecznością piszący określa koegzystowanie w sobie różnych, odległych idei bądź dysonans między światem wewnętrznym postaci a podejmowanymi przez niego decyzjami. Problem rozważa na podstawie funkcjonalnie przywołanego przykładu Stanisława Wokulskiego z „Lalki" Bolesława Prusa, ukazując bohatera powieści jednocześnie jako romantyka i pozytywistę. Motywacja działań Wokulskiego została trafnie pogłębiona kontekstem historycznoliterackim, czyli odniesieniem do najważniejszych założeń romantyzmu i pozytywizmu (romantyczna apoteoza uczuć oraz pozytywistyczny kult nauki i postępu), które miały wpływ na postępowanie bohatera.

Drugim funkcjonalnie omówionym przykładem bohatera, którego postępowanie świadczy o sprzecznościach natury ludzkiej, jest postać Raymonda Ramberta z „Dżumy" Alberta Camusa. Zdający wskazuje na podjęcie przez niego decyzji o pozostaniu w Oranie, która jest – jak pisze – sprzeczna z charakterem. Istotę sprzeczności bohatera zdający egzemplifikuje jego przemianą duchową, która pozwala mu poświęcić wyznawane wcześniej wartości (jednostkowe szczęście) dla większego dobra (pomoc całej społeczności Oranu). Zdający funkcjonalnie odwołuje się także do założeń filozofii egzystencjalnej – tragizmu życia jednostki, któremu człowiek jest w stanie heroicznie się przeciwstawić. Ponadto zdający wykazał się erudycją (np. wnikliwą znajomością omawianych utworów, wiedzą z zakresu historii literatury), nie popełnił także błędów rzeczowych.

Kompozycja wypowiedzi

Elementy treściowe zostały przez zdającego zorganizowane w sposób problemowy, podporządkowany zaprezentowanej tezie, co znajduje odzwierciedlenie w uporządkowaniu akapitów poświęconych kolejno postawie świadczącej o łączeniu odległych idei oraz postawie prezentującej sprzeczność między osobistymi pragnieniami a decyzjami bohatera. Wypowiedź zdającego składa się z elementów tworzących logiczną, uporządkowaną i spójną całość, podporządkowaną rozważanemu tematowi pracy i postawionej tezie. Styl wypowiedzi Zdający konsekwentnie posługuje się stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, wypowiedź zawiera struktury charakterystyczne dla oficjalnej odmiany polszczyzny pisanej.

Język wypowiedzi

W wypracowaniu występuje szeroki zakres środków językowych, tj.: zróżnicowana składnia, poprawne struktury składniowe:

- *zdania pojedyncze, np.: Romantyzm to przede wszystkim apoteoza uczuć, miłości.*

• zdania złożone, np.: Człowiek jest istotą pełną sprzeczności, których istnienie staje się możliwe dzięki ludzkim zdolnościom do refleksji oraz złożoności ludzkiego charakteru.

• zdania wielokrotnie złożone, np.: Przez długi czas pozostaje obojętny i żyje jedynie tęsknotą za narzeczoną oraz wspomnieniem Paryża, niemniej podejmuje próby ucieczki z miasta.

• równoważnik zdania: Mózg oraz „wewnętrzny świat" ludzki, to potężne narzędzia kształtujące ludzką tożsamość.

Zastosowano także bogatą leksykę, i poprawną terminologię teoretycznoliteracką np. koegzystowanie […] odległych idei; synkretyzm epokowy; apoteoza uczuć; zdolności do autokreacji; działania utylitarne; destrukcyjny wpływ […] „ksiąg zbójeckich"; przyjmuje filozofię egzystencjalizmu – zdaje sobie sprawę z tragicznego położenia człowieka w świecie.

Podsumowanie – praktyczne wskazówki

Wykorzystując wiedzę z rozdziału „Język w służbie analizy i interpretacji dzieła literackiego", możesz świadomie kształtować swoje wypowiedzi tak, by były nie tylko poprawne, ale również przekonujące i oryginalne. Pamiętaj: język to nie tylko narzędzie opisu, lecz również klucz do wnikliwego odczytywania tekstów kultury.

Jak możesz praktycznie skorzystać z tych wniosków?

- Sięgaj po różnorodne środki stylistyczne i świadomie dobieraj słownictwo – wzbogacisz dzięki temu argumentację i zbudujesz wyrazistą tezę Twojej analizy.
- Budując wypowiedź, stosuj przejrzyste akapity oraz logiczne przejścia (np. *Kolejnym aspektem jest…, Podsumowując, można stwierdzić, że…*), by zarówno Tobie, jak i odbiorcy łatwiej było śledzić tok rozumowania.
- Stosując synonimy, frazy bliskoznaczne czy przytoczenia, unikaj powtórzeń – to pozwoli Ci wyrazić te same myśli na różne sposoby i uniknąć monotonii.
- Praktykuj umiejętność precyzyjnego cytowania lub parafrazowania fragmentów tekstu – dobra ilustracja argumentu przywołana z lektury wzmacnia każdą interpretację.
- Korzystaj z proponowanych tabel i zestawień jako narzędzi do planowania własnych analiz oraz powtórek przed egzaminem – przeglądaj gotowe frazy do wstępu, rozwinięcia czy zakończenia, a następnie twórz na ich bazie własne wypowiedzi.
- Pamiętaj o funkcji języka: możesz celowo budować zdania impresywne (oddziaływające na odbiorcę), informacyjne (przekazujące wiedzę) czy poetyckie

(zwracające uwagę na formę). Każdy z tych rejestrów pozwala Ci inaczej prezentować własny punkt widzenia.

Praktyczna rada:

Jeżeli przygotowujesz się do napisania wypracowania, od razu stosuj poznane konstrukcje – wybierz z rozdziału przynajmniej jedną nową frazę lub synonim i świadomie wpleć ją w swój tekst. Z czasem przekonasz się, że Twoje wypowiedzi nabiorą wyrazistości i głębi.

Zachęcam: potraktuj język jako sprzymierzeńca – nie wahaj się eksperymentować i korzystać z podpowiedzi zawartych w rozdziale. Dzięki temu każda Twoja interpretacja stanie się pogłębionym i oryginalnym głosem w dyskusji o literaturze.

Link do aneksu: Szybka checklista korektora